

Instagram'da Bireysel Direniş Taktikleri: Filistin Yanlısı Paylaşımlar Üzerinden Nitel İçerik Analizi

Hatice DURAN OKUR
Gümüşhane Üniversitesi
haticeduranokur@gumushane.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-5899-2407

Araştırma Makalesi

DOI: 10.31592/aeusb.1589513

Geliş Tarihi: 22.11.2024

Revize Tarihi: 13.01.2025

Kabul Tarihi: 20.01.2025

Atf Bilgisi

Duran Okur, H. (2025). Instagram'da bireysel direniş taktikleri: filistin yanlısı paylaşımlar üzerinden nitel içerik analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(Özel Sayı), 54-73.

ÖZ

Sosyal medya platformlarının bireyin gündelik hayatına her geçen gün daha fazla nüfuz etmesi, bu mecraların algoritmik denetim mekanizmalarıyla bireyler üzerinde çeşitli etkilere sahip olması, onun bir "güç", "otorite" olarak değerlendirilmesine neden olmuştur. Sosyal medya platformlarının algoritma düzeni karşısında kullanıcılarının konumu nedir? Bu güç karşısında kullanıcılarının direniş pratikleri nelerdir? Çalışma bu soruların cevabını, gündelik hayat içinde otoritenin karşısında duran, sıradan bireyin yaratıcı pratiklerine odaklanan Michel de Certeau'nun kavramlarından yola çıkarak, Instagram kullanıcılarının algoritmalara karşı geliştirdikleri yaratıcı taktiklerini, Instagram'da Filistin'i destekleyen içerikler üzerinden anlama ve taktiklerin bir repertuarını oluşturma amacını taşımaktadır. Nitel araştırma ile desenlenen çalışmada veriler 18-24 Temmuz 2024 tarihlerinde Instagram'da herkese açık paylaşım yapan 20 hesabın hikâye paylaşımlarından elde edilmiştir. Veriler nitel içerik analiziyle, tümevarımsal ve tümdengelsel metodların birlikte kullanılmasıyla çözümlenmiştir. Instagram'ın Filistin yanlısı içeriklere uyguladığı algoritmik denetim stratejilerine karşı kullanıcıların "içeriği güçlendirme", "algoritmadan saklanma" ve "algoritmayı ele geçirme" gibi bireysel direniş taktiklerinin olduğu görülmüştür. Sonuç olarak sanal alan günümüzde bireye özgürlük alanı olarak sunulsa da otoritenin denetim ve gözetim mekanizmalarını farklı boyutlara taşımakla birlikte, diğer yandan bireyin de otoriteye direnişini farklılaştırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Strateji, taktik, algoritma, sosyal medya, Instagram.

Individual Resistance Tactics on Instagram: A Qualitative Content Analysis of Pro-Palestinian Posts

ABSTRACT

The increasing penetration of social media platforms into the daily lives of individuals and the fact that these platforms have various effects on individuals through algorithmic control mechanisms have caused them to be evaluated as a "power" and "authority". What is the position of users in the face of the algorithmic order of social media platforms? What are the resistance practices of users against this power? The study aims to answer these questions based on the concepts of Michel de Certeau, who focuses on the creative practices of the ordinary individual who stands against authority in everyday life, and to understand the creative tactics of Instagram users against algorithms through the content supporting Palestine on Instagram and to create a repertoire of tactics. In the study, which was designed with a qualitative research design, data were obtained from the story posts of 20 accounts that shared publicly on Instagram between July 18-24, 2024. The data were analyzed through qualitative content analysis, using both inductive and deductive methods. It has been observed that users have individual resistance tactics such as "strengthening the content", "hiding from the algorithm" and "taking over the algorithm" against the algorithmic moderation strategies applied by Instagram to pro-Palestinian content. As a result, although virtual space is presented as a space of freedom for the individual today, it carries the control and surveillance mechanisms of the authority to different dimensions.

Keywords: Strategy, tactics, algorithm, social media, Instagram.

Giriş

Gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelen sanal alan ve bu alan üzerindeki sosyal medya platformları kullanıcılarına iletişim, haberleşme ve sosyalleşme imkânı sağlayan, özgürlük, eşitlik, çoğulculuk temelinde düşünce ve fikirlerini ifade edebilecekleri bir kamusal alan olarak sunulmaktadır. Fakat bu platformların kendilerine özgü kullanım şartları, topluluk kuralları, denetim mekanizmaları vardır. Bireyler bu platformlara giriş yaparken, sunulan kuralları ve uyulması beklenen

davranışları kabul etmektedirler. Bu anlamda aslında bireylerin özgürlüğü platformların belirlediği sınırlar içerisinde.

Sosyal medya platformlarının denetim mekanizmaları; genel olarak nefret söylemi, zorbalık, taciz, pornografi gibi zararlı içeriklerin bildirilmesine, tespit edilmesine ve kaldırılmasına yönelik olarak kullanılmaktadır. Denetim süreçleri bireyler tarafından gerçekleştirilebildiği gibi yapay zekâ temelli otomatik algoritmik düzenlemeler yoluyla da yaygın ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Cobbe (2021) teknoloji geliştikçe ve sosyal medya şirketleri mega şirketlere dönüştükçe, içerik denetleme araçlarının da geliştiğini, bu doğrultuda içerik denetleme süreçlerinde yapay zekâ kullanımının büyük ölçüde arttığını vurgulamaktadır. Cobbe (2021, ss. 745-749) denetlemelerin bireylerden çok yapay zekâ temelli otomatik olarak gerçekleştirilen algoritmalarla yapılmasının; daha aktif, hızlı ve müdahaleci bir kontrol biçimini aldığını ve bu durumun da sosyal medya platformlarının bireyler üzerinde daha önce hiçbir ticari aktörün sahip olmadığı bir güç kazandırma potansiyeli olduğunu ileri sürmektedir. Aynı şekilde Bucher (2018) da sosyal medya platformlarının içeriği filtreleyen, veri akışlarını ve etkileşimleri hiyerarşik olarak sıralayan algoritmik bir yapıya sahip olduğunu ve böylece algoritmaların, platformların gücünün önemli bir parçası haline geldiğini belirtmektedir.

Sosyal medya platformlarının algoritmik denetim mekanizmalarının, nefret söylemini yasaklamak ve pornografiyi sansürlemek için kullandığı kadar aynı zamanda bu araçların duymamız gereken konuları da susturabildiği, sansürleyebildiği göz ardı edilmemesi gereken bir durum olduğuna işaret eden Gillespie (2018), platformların algoritmik denetim mekanizmalarının toplumsal normları ve kamu söylemini şekillendirdiği, kültürel üretim ve toplumun yapısı üzerinde çeşitli sonuçlar yarattığı halde çok az denetime tabii olduğunu da vurgulamaktadır. Bu nedenle, sosyal medya platformlarının bireyler üzerindeki denetim süreçleri ve bu süreç içerisinde zararlı olarak belirlediği içerikler tartışma konusu olabilmektedir. Özellikle bu platformlarda uygulanan yapay zekâ temelli algoritmalar aracılığıyla bireylerin platform üzerindeki etkileşimlerinin gözetime tabi tutularak, haber akışlarının önceliklendirilmesi, sınıflandırılması ve filtrelenmesi gibi uygulamalarla kişiselleştirilmesi, veri mahremiyeti başta olmak üzere, dünya algımızı şekillendirmenin bir yolu olan filtre balonlarının (Pariser, 2011) ve filtremeler sonucunda bireylerin iletişim evrenleri üzerinde tam kontrole sahip olunmasıyla oluşan yankı odalarının (Sunstein, 2009; Bruns, 2017) oluşması gibi tartışmaları gündeme getirmekle birlikte, bu mecraların kullanıcılarını taraflı ve tek tip bilgi akışına maruz bıraktığı söylenebilir. Ayrıca platform kullanıcıları fikirlerini paylaşırken algoritmik denetim mekanizmalarının engellerine takılabilmekte, kullanıcıların paylaşımlarına ve/veya hesaplarına yönelik çeşitli sınırlandırmalar getirilmekte, etkileşimleri düşürülmekte, hesapları kapatılabilmektedir.

Günümüz dünyasında bireyler kendilerinin ya da başkalarının yaşadıkları haksızlıkları, toplumsal bir sorunu dile getirmek, gündeme taşımak, kamuoyu oluşturmak için küresel çapta bilgi akışını sağlayan sosyal medya platformlarını kullanma, bu platformlarla ilişki kurma mecburiyeti içerisinde. Platformların kullanım yaygınlığı ve bu platformlarda geçirilen zaman dikkate alındığında bireyin gündelik hayatına her geçen gün daha fazla nüfuz etmesi, bu mecraların algoritmik denetim mekanizmalarıyla, bireyler üzerinde çeşitli etkilere sahip olması, onun bir “otorite/güç” olarak değerlendirilmesine neden olmuştur. Fakat platformların temelindeki denetimden ve şeffaflıktan uzak olan problemleri algoritmik işleyiş küresel çapta özgür, eşit ve çoğulcu bilgi akışını sekteye uğratmakta, sosyal medya platformlarını bir konuda kamuoyu ve/veya gündem oluşturmak, bir eşitsizliği dile getirmek isteyenler için elverişli bir ortam olmaktan uzaklaştırmaktadır. Bu doğrultuda günümüzde sosyal medya platformları algoritma düzeniyle, denetim ve gözetim mekanizmalarını farklı boyutlara taşıırken, bireylerin bu otorite/güç karşısında konumunun ve direniş pratiklerinin neler olduğunun bilinmesi gerekliliği, araştırmanın gerekçesini oluşturmaktadır.

Son yıllarda pek çok araştırmacı Google, Amazon, Meta gibi teknoloji şirketlerinin yapay zekâ temelli algoritma alt yapılarının merkezi konumunu ele alarak, sosyal medya, tüketim tercihleri, web araması gibi alanlarda belli amaçlara ve faaliyet alanlarına sahip olduklarını ve bu anlamda dünya genelindeki sosyal, kültürel, maddi, politik etkisi ve gücü ile ilgili araştırmalara yönelmiştir (Plantin & Punathambekar, 2019). Min'e (2019) göre algoritmaların karar verici ve gerçeğin hakemi olarak rolleri ve gücü ilgi odağı haline gelmiş olsa da algoritmalara direnen ve meydan okuyan sıradan bireylerin

rollerinin ve gücünün de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Benzer şekilde Treré ve Bonini’ye (2024) göre sadece algoritmaların gücünü ele alan yaklaşımlar bireyi pasifize eden, tek yönlü bir bakış açısı sunmakta, bireylerin veya grupların failliğini gölgeleme riskini taşımaktadır. Bu nedenle çalışmanın, sıradan bireylerin sosyal medyayı “yukarıdan” belirlenen sınırlara göre değil, “aşağıdan” yaratıcı bireysel direniş taktikleriyle belirlenen, sınırlardan sızarak, kendi amaçları doğrultusunda bu platformları aktif olarak kullanabildiğini göstermek açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Literatüre bakıldığında Velkova ve Kaun (2021, s. 525) çalışmalarında bireylerin sanal ortamdaki algoritmalara dayanan adaletsiz bir görünmezlik biçimi olduğunu düşündükleri konularda, bu durumu düzeltmek için alternatif kullanımlar yoluyla direnç taktikleri geliştirebildiğini ve algoritmik gücü yeniden kullanabildiklerini göstermektedir. Kant (2020, s. 215) çalışmasında bireylerin sanal ortamda algoritmik bir beklenti/öngörü içinde olduklarını belirterek, platformların geliştirdikleri algoritmaya karşı ve algoritma aracılığıyla çeşitli manevralar yapan kullanıcıları “algoritmik taktikçiler” olarak tanımlamaktadır. Cotter (2019) çalışmasında algoritmaların kullanıcı davranışlarını şekillendirdiğini fakat kullanıcıların da algoritmik işleyişi öğrenerek, taktikler geliştirerek bunu kendi çıkarları için kullandıklarını, algoritmalara karşı görünürlüklerini artırmak için “görünürlük oyunu” oynadıklarını belirtmektedir.

Literatürde sosyal medya platformlarının algoritmik düzenlemelerine karşı mücadele eden aşı karşıtı gruplar (Moran, Grasso ve Koltai, 2022; Johns, Bailo, Booth ve Rizoiu, 2024), yeme bozukluğu yanlısı topluluklar (Chancellor, Pater, Clear, Gilbert ve Choudhury, 2016 ; Gerrard, 2018) ve aşırı sağ hareketler (Bhat ve Klein, 2020) gibi çeşitli gruplar üzerinde yapılan araştırmaların olduğu da görülmektedir. Bu gruplar üzerinde yapılan çalışmalarda, incelenen grupları eleştiren bir bakış açısıyla, yani zararlı içerik üreten gruplar olarak ele alındığı görülmektedir. Bu çalışma ise eleştirel bir bakış açısıyla sosyal medya platformlarının algoritmalara dayanan denetim stratejilerinin yanlı ve haksız uygulamalarının bir örneğini sunmaktadır. Bu doğrultuda literatürde sosyal medya platformlarının algoritma düzeni karşısında bireylerin direniş pratiklerini ele almaya yönelik yapılan araştırmaların yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır. Konuyu sosyal medya platformlarının Filistin yanlısı içeriklere uygulanan çifte standardına karşı bireysel direniş biçimlerine yönelik herhangi bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Bu bağlamda çalışma, sıradan bireylerin birer aktör olarak oynadıkları etkin ve öncü role dikkat çekmek ve İsrail’in işlediği savaş suçunun, sosyal medya platformlarının haksız sansür uygulamalarına rağmen, uluslararası arenada görünür olma ve kamuoyu oluşturma çabalarının görünürlüğünü artırmak niyetiyle yapılarak, alandaki eksikliğin giderilmesine katkı sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada gündelik hayat içinde otoritenin karşısında duran, sıradan bireyin yaratıcı pratiklerine odaklanan Michel de Certeau’nun kavramlarından yola çıkarak, sıradan sosyal medya kullanıcılarının Instagram’da Filistin’i destekleyen hikâye içerikleri üzerinden, algoritmik denetim stratejilerine karşı alternatif kullanımlar geliştirmek yoluyla geliştirmiş oldukları yaratıcı taktiklerinin bir tipolojisini sunma ve anlama amacını taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. 18-24 Temmuz 2024 tarihlerinde Instagram üzerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle, en az 1000 takipçisi olan ve Instagram’ın Filistin’le ilgili içeriklere uyguladığı sansüre karşı aktif olarak direniş örneği teşkil eden içerikler paylaşan, 20 açık hesap üzerinden elde edilen 200 içerik, nitel içerik analizi yöntemiyle, tımdengelimli ve tümevarımlı metodun birlikte kullanılmasıyla çözümlenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın amacına yönelik olarak aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Filistin yanlısı paylaşım yapan Instagram kullanıcıları içerikleri yaygınlaştırmak için hangi taktikleri geliştirmektedir?
2. Filistin yanlısı paylaşım yapan Instagram kullanıcıları içerik denetiminden kaçınmak için hangi taktikleri kullanmaktadır?

Makalede öncelikle kuramsal temeli oluşturan Michel de Certeau’nun kavramlarına dair kısa bir değerlendirmeden sonra, Filistin’i destekleyici içeriklere Instagram’ın uyguladığı haksız sansürden bahsedilmiş ardından araştırma süreci ve araştırmada kullanılan yöntem üzerinde detaylı bir şekilde

durulmuştur. Bulguların değerlendirilmesi başlığında sahadan elde edilen veriler araştırma soruları temelinde ele alınarak Instagram'ın Filistin yanlısı içeriklere uyguladığı algoritmik denetleme stratejilerine karşı, kullanıcıların geliştirdikleri direniş taktiklerinin bir tipolojisi sunulmaya çalışılmıştır.

Kuramsal Temel: Michel De Certeau'da Sıradan Bireyin Direniş Pratikleri

Gündelik hayatı direniş alanı olarak tanımlayan M. De Certeau (2009), "Gündelik Hayatın Keşfi" adlı eserinde sıradan bireyin kullanım ya da tüketimlerini yeniden bir üretim olarak analiz eder. Bireyin bu üretimini gizli bir yaratıcılık olarak ele alır; "bu üretim, kurnazdır, dağınıktır ancak her yere sızar, sessizdir ve neredeyse görünmezdir, çünkü bu üretim kendini, kendisine ait ürünlerle belli etmez; kendini, egemen ekonomik düzen tarafından dayatılan ürünleri kullanma biçimleriyle ortaya koyar" (De Certeau, 2009, s. 45). Bir anlamda De Certeau, tahakküm ilişkilerinin hâkim olduğu gündelik hayatta, otoritenin belirlediği sınırları aşmanın, koyduğu kurallara direnmenin mümkün olduğunu, bireyin boyun eğmek yerine, aktif bir eyleyen olarak direniş biçimi sergilediğini vurgulamaktadır. "Günlük yaşam, düzenbazlık yapmak, dolap çevirmek yani işini kendince yürütmek için herkese binlerce yol yordam sunar insana" (De Certeau, 2009, s. 44). Ona göre egemen düzeni benimsemiş gibi gözükken bireyler, kendilerine dayatılanları farklı bir biçimde uygulayarak, farklı hedeflere yönelik olarak kullanarak ve farklı uygulamalara tabi tutarak, diğer bir deyişle otoriteyle oyun oynayarak derin bir dönüşüme uğratmışlardır. Bu şekilde kendilerini sindirmeye, baskılamaya, denetim altında tutmaya çalışan egemen düzeni terk etmeden, düzen dışına çıkmadan onu kendi amaçları doğrultusunda farklı bir biçime sokarak yeniden üretmişler ve sistem içerisinde öteki olmayı başarmışlardır (De Certeau, 2009, s. 46).

De Certeau bireyin gündelik hayattaki otorite karşısında gerçekleştirdiği direnişini, "operasyonlar" adını verdiği "eylem, uygulama ve üretim tarzlarını", "strateji" ve "taktik" kavramlarıyla çözümlenmeye çalışmıştır. Strateji bir erk öznesinin belirli bir alanda/mekânda, kendisi dışındakilerle kurmuş olduğu ilişkileri yönlendirebileceği hesaplaşma ya da manipülasyondur (De Certeau, 2009, ss. 54-112). De Certeau'ya göre stratejiler, otoritenin güçleriyle sıradan bireylerin gündelik hayattaki konumunu sınırlandırabilmek ve disipline edebilmek için, tahakkümün "üssü" olarak hizmet göreceğ olan belirgin bir uzamı gözetleme, nicelleştirme gibi panoptik pratiklerin bileşimiyle sömürgeleştirmeyi hedefler. Diğer bir deyişle otorite çeşitli stratejilerle mekân hakimiyetini sağlar (Gardiner, 2016, s. 234). Strateji kısaca belirli bir alanda otorite konumunda olanların, bu konumlarını korumak ve devam ettirmek adına koydukları kuralların tümünü kapsamaktadır (Diker ve Karan, 2021, s. 286).

Güçlünün stratejileri karşısında zayıfın direniş sanatı olarak betimlediği taktik ise; otorite tarafından kuralları belirlenen, denetlenen bir uzam içinde gerçekleşen bir harekettir. Kendine ait bir uzamı olmadığı için otoritenin uzamı içinde, bulduğu her fırsatı değerlendirerek, gözden kaçan çatlaklardan kurnazlıkla sızarak sanatını gerçekleştirir (De Certeau, 2009, ss. 113-114). De Certeau'ya (2009: 55) göre günlük hayattaki sıradan bireyin pek çok alışkanlığı, tutum ve uygulamaları taktik türündendir ve 'zayıf olanın', 'güçlü olana' karşı başarıları, dolap dümen çevirme, çeşitli oyunlar oynama, hileler yapma, tuzaklar kurma, el çabukluğu gibi eylemlerin hepsi taktiktir. İktidarın görünür dışavurumları olan stratejiler, tanımlanabilir fiziksel bir mekâna sahipken; gayri resmi ya da marjinal pratikler olarak tanımlanan taktikler, sabit bir mekândan yoksundur (Gardiner, 2016, s. 229). Bu nedenle zayıf olan sıradan birey, otoritenin mekânında kendi çıkarına kullanabileceği olasılıkları yakalamak, fırsatları kollamak ve kendi çıkarına çevirmek için sürekli tetiktedir (De Certeau, 2009, ss. 54-55). Bu anlamda taktikler, otorite konumunda olanların dayattığı kurallara karşı, güçsüz konumda olanların mekândaki boşlukları kollayıp, çıkarları doğrultusunda fırsatları değerlendirmek adına, gerçekleştirdikleri, çaktırmadan yapılan önceden planlanmamış, çeşitli kurnazlık, hilelik gibi eylemlerin tümü şeklinde ifade edilebilir (Diker ve Karan, 2021, s. 286). De Certeau bu anlatılarla, otorite tarafından tahakküm ilişkileriyle belirlenmiş gündelik hayatta, sıradan bireylerin hareket alanı ciddi oranda kısıtlanmış olsa da kendini ifade etmenin gizli uğraklarını ortaya çıkarmak adına, ellerindeki mevcut kaynaklardan bir sürü yenilikçi ve yaratıcı biçimde faydalanabilme ve otorite yapılarını altüst edebilme potansiyelinin olduğunu dile getirmektedir (Gardiner, 2016, s. 231).

De Certeau'nun geliştirdiği kavramlar çalışmanın amacı doğrultusunda uyarlanmıştır. De Certeau'nun gündelik hayattaki tahakküm ilişkilerini iktidar aygıtları ile ilişkilendirerek ele aldığı

strateji kavramı bu çalışmada, sosyal medya platformu Instagram ele alındığından, Instagram kullanıcılarının maruz kaldığı algoritmik denetim mekanizmaları gibi tahakküm pratiklerini kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Çalışma sanal alanda otorite konumundakiler olarak belirtilen ticari sosyal medya platformlarının, kendi mekânlarında, çeşitli stratejiler olarak kullanıcılarına bazı kuralları, sözleşmeleri ve denetim mekanizmalarını dayatırken, sıradan kullanıcıların da çeşitli yaratıcı taktiklerle bu kuralları farklı biçimlere sokarak kendi çıkarları doğrultusunda yeniden ürettiklerini, diğer bir deyişle sanal alandaki otoritenin uyguladığı tahakküme karşı sıradan bireyin direnişine odaklanmaktadır. Sosyal medya platformlarında kullanıcılar otoritenin uyguladığı disipline edici, gözetime ve denetime dayalı algoritmik stratejilerle kuşatılmışlardır. Bu tahakküm ağı karşısında sıradan kullanıcılar direnişlerini platform üzerinden yani otoritenin mekânını terk etmeden, algoritmaların çatlaklarından sızmaya çalışan taktiklerle, bu düzende var olmaya, seslerini yükseltmeye çalışmaktadır. Bu anlamda kendi düşüncelerini özgür bir şekilde ifade edebilmek ve başkalarıyla paylaşmak için algoritmaların denetiminden kaçabileceği bir alan yaratmak amacıyla, karşılaştıkları kısıtlamalara yani hâkim stratejiye karşı çeşitli taktikler geliştirmektedirler.

Filistin’e Destek Veren Paylaşımlara Instagram’ın Uyguladığı Haksız Sansür

76 yılı aşkın süredir İsrail’in Filistin topraklarında gerçekleştirdiği sistematik baskı, 7 Ekim 2023 tarihinden sonra daha da derinleşmiş ve internet tabanlı iletişim araçları ile tüm dünyanın canlı olarak takip ettiği bir soykırım düzeyine ulaşmıştır (Yazar ve Günay, 2024, s. 499). İsrail’in saldırıları 29 Aralık 2023’te, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi’ni ihlal ettiği gerekçesiyle açılan davaya rağmen devam etmektedir (Avşar ve Koyuncu, 2024, s. 364). 40 bini aşkın sivilin katledildiği ve dünyanın gözü önünde gerçekleştirilen bu soykırımı karşı halklar, insan hakları temelinde kendi devlet yetkililerinden ve dış politikalarından bağımsız olarak çeşitli eylemlerle tepkilerini dile getirmeye çalışmaktadır (Yazar ve Günay, 2024, s. 505). Bu tepkiler özellikle zaman ve mekân kısıtlamalarını aşarak, küresel çapta anlık interaktif iletişim kolaylığı sağlayan sosyal medya platformlarından, yaşananları daha çok kişinin duymasını sağlayarak konuyu gündemde tutmaya, kamuoyu oluşturmaya çalışan bireysel kullanıcıların veya aktivist toplulukların çeşitli paylaşımlarıyla gerçekleştirilmektedir. Ancak bu süreçte çok sayıda birey, Filistin yanlısı içeriklerinin sosyal medya platformlarında kaldırılmasından ya da platformun etkileşimlerini kısıtlamaya yönelik çeşitli yaptırımlarından şikayetçi olmuştur. Sosyal medya platformlarının Filistin yanlısı içerikleri hassas ve rahatsız edici içerik kategorisine alarak, bu tarz içerikleri paylaşan kullanıcılarına “nefret söylemini yaydığı”, “platformun kullanım şartlarını ihlal ettiği” gibi gerekçelerle uyguladığı bu haksız ve yanlı stratejiler yeni değildir ve bu durum pek çok haberde, çalışmada ve raporda yer almıştır (Uddin, 2021; Hammad, 2022; Supriyanto, Pratiwi, Kamilah ve Hidayat, 2022, Albaik, 2022; HRW, 2022).

Sosyal medya platformları, Filistinlilerin yaşadıkları vahşeti tüm dünyanın gözleri önüne serebilmek ve İsrail’in işlediği savaş suçunun, soykırımı varan uygulamalarının adeta dijital bir belgesi haline getirebilmek için kullandıkları önemli bir araç haline gelmiştir. Anaakım medyanın önyargılı ideolojisinin, kamuoyunun çarpıtılmasına ve yanlış bilgilerin yayılmasına neden olduğu için Filistinliler, sosyal medya platformlarında ve özellikle Instagram’da yaşananların kişisel bir anlatısını sunarak, bu vahşeti tüm dünyaya duyurmak, uluslararası kamuoyunu harekete geçirmek için kullanmaktadırlar (Abushbak, 2022). Birçok çalışma hem Filistinlilerin hem de Filistin yanlısı birey, aktivist ve gazatecilerin, çatışmaların şiddetlendiği dönemlerde sosyal medya platformlarına başvurduklarını belirtmektedir (Asthana, 2017, Hazboun ve Maoz, 2018, Abushbak ve Majeed, 2020; Digital Rights Incident Report, 2021; Abushbak, Majeed, Sinha, 2023; Hayes, 2023; Shehadeh, 2023; Maharani, 2024).

7 Ekim 2023 tarihinden sonra İsrail’in Filistin’e karşı artan saldırıları, sosyal medya platformlarında artan tepkilere yol açmış ve bu durum beraberinde platformların Filistin yanlısı içeriklere olan haksız ve yanlı denetim mekanizmalarını artırmasıyla sonuçlanmıştır. Bu ayrımcılık yaratan uygulamalar özellikle Meta şirketinin sosyal medya platformları olan Instagram ve Facebook’ta görülmüştür. İnsan Hakları İzleme Örgütü 60’tan fazla ülkeden, 1.050 sansür vakasını analiz ederek altı temel haksız sansür modeli belirlemiştir. Bunlar; platformdan gönderi, hikâye ve yorum gibi içeriklerin kaldırılması; hesapların silinmesi veya belli bir süre askıya alınması; hikâyeleri beğenme, yorum yapma,

paylaşma ve yeniden yayınlama gibi içerik etkileşimine yönelik kısıtlamalar; diğer hesapları takip etme veya etiketlemeye yönelik kısıtlamalar; canlı yayın, hesapların takipçi olmayanlara önerilmesi gibi belirli özelliklerin kullanımına yönelik kısıtlamalar ve bir kişinin gönderilerinin, hikâyelerinin veya hesabının görünürlüğünün, içeriğin dağıtımında veya erişiminde bir azalma veya hesaplar için aramaların devre dışı bırakılması nedeniyle bildirim yapılmaksızın önemli ölçüde azalmasına yönelik olarak uygulanan gölge yasağı. Bu durum İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün yayınladığı raporda, Meta'nın içerik denetleme politikaları ve algoritmik sistemlerinin Instagram ve Facebook'ta Filistin'i destekleyen içeriklere usulsüz bir şekilde sansür uyguladığını ortaya konmuştur. Raporda Filistin'i destekleyen barışçıl ifadeler ve Filistinlilerin insan haklarıyla ilgili ifadelerin usulsüz bir şekilde kaldırıldığı ve seslerinin bastırıldığı belirtilmiştir (HRW, 2023). Instagram ve Facebook'ta uygulanan bu ayrımcı, haksız ve usulsüz olan algoritmik denetim uygulamaları amacının dışında kullanılarak, bu platformların eşitlik ve özgür düşünce temelinde paylaşımların yapılmasını engellemektedir. Kullanıcılar Filistin yanlısı içerik paylaşanların çeşitli yaptırımlarla seslerinin kısılmaya çalışılmasına karşılık, yapılan bu haksız uygulamaları duyurmaya, ifşa etmeye ve sistemin uyguladığı tahakküm biçimini çeşitli yaratıcı taktiklerle aşmaya çalışmaktadırlar.

Yöntem

Bu bölümde araştırma deseni, araştırma alanı, veri toplama süreçleriyle birlikte örneklemin belirlenmesi ve verilerin analizi ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Ayrıca araştırmanın sınırlılıkları, araştırma etiği ve araştırmanın geçerlik güvenilirliği hakkında detaylı bilgiler sunulmuştur.

Araştırma Deseni

Bu çalışma, Instagram'da Filistin yanlısı paylaşım yapan kullanıcıların, platformun Filistin'e dair içeriklere uyguladığı algoritmik denetim stratejilerine yani deneyimledikleri tahakküme karşı geliştirdikleri bireysel direniş pratiklerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Filistin yanlısı paylaşım yapan Instagram kullanıcıları içerikleri yaygınlaştırmak için hangi taktikleri geliştirmektedir? Filistin yanlısı paylaşım yapan Instagram kullanıcıları içerik denetiminden kaçınmak için hangi taktikleri kullanmaktadır? Araştırmanın temel sorularını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda araştırma, hermeneutik bir yaklaşımla nitel araştırma yöntemi ile desenlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2013, s. 45) nitel araştırmayı, "algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak" tanımlamıştır. Nitel araştırmalarda "araştırmacının esnek olmasını, toplanan verilere göre araştırma sürecini yeniden biçimlendirmesini ve gerek araştırma deseninin oluşmasında gerekse toplanan verilerin analizinde tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlemesini gerektirir" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 46). Araştırma bu temellerden yola çıkarak popüler sosyal medya platformlarından biri olan Instagram üzerinden yapılmıştır. Araştırmanın Instagram'da yapılmasının nedeni, dünya çapında en popüler sosyal medya platformlarından biri olması, İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (HRW, 2022; HRW, 2023) raporlarında belirtilen Filistin yanlısı içeriklere uygulanan haksız sansür uygulamaları ve bu doğrultuda kullanıcıların yaptırıma maruz kalmalarını platform üzerinden ifşa edip çeşitli direniş biçimleri sergilemesidir.

Veri Toplama Süreci ve Örneklem Seçimi

Nitel araştırmalarda araştırmacının, araştırma yapılacak alanı tanıması önemlidir. Bu nedenle araştırmacı veri toplama öncesi, alanla ilgili ön bilgi edinmek ve alanı yakından tanımak amacıyla kullanıcıların Instagram'da Filistin'le ilgili içerikleri nasıl paylaştıklarını ve bunlarla nasıl etkileşime girdiklerini anlamak için öncelikle araştırmaya adanmış bir Instagram hesabı kullanarak araştırmanın amacına yönelik, yaygın olarak bilinen aktif Filistin yanlısı, herkese açık içerik paylaşan gazeteci ve insani yardım kuruluşları çalışanları olan hesapları takip etmeye başlamıştır. Sonrasında Filistin'e dair aktif paylaşım yapan bireysel hesaplara ulaşabilmek için bu kişilerin paylaşımlarına yapılan beğeni ve yorumlardan diğer kullanıcılara ulaşmaya çalışmış ve toplamda 90 hesabı Aralık 2023 tarihinden itibaren takip ederek gözlemlemiştir. Araştırmacının rolü, katılımcı olmayan gözlemcidir. Yani araştırmacı alanda bulunmakla birlikte "uzaktan izleyen ve alan notları tutan, çalışma grubunun dışında

bir kimsedir. Etkinliklerle ya da insanlarla doğrudan ilişki kurmadan veri kaydedebilir” (Creswell, 2019, s. 121). Takip edilen tüm hesaplar kamuya açık olarak içerik paylaşan hesaplardır.

Araştırmanın verileri 18-24 Temmuz 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde araştırmacı önceden oluşturulmuş ölçütlerden yararlanabildiği gibi, araştırma konusunun odağına yönelik olarak kendisi de ölçütler belirleyebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 140). Araştırmada ölçüt olarak; takipçi sayısı en az 1000 olan ve Instagram’ın Filistin’le ilgili içeriklere uyguladığı sansüre karşı aktif olarak direniş örneği teşkil eden hikâye (story) paylaşımı yapması olarak belirlenmiştir. Bu ölçütlere göre 20 hesabın paylaştığı Filistin yanlısı hikâyeleri ve bu hesapların İsrail ve Filistin arasındaki çatışmaların başladığı tarih olan 7 Ekim 2023’ten itibaren Instagram sayfasında daha önceden paylaşım öne çıkanlar klasörüne sabitlemiş oldukları hikâye içerikleri araştırmanın verilerini oluşturmaktadır. Öne çıkanlar klasöründe paylaşılan içeriklerin verilere dahil edilmesinin nedeni, araştırmanın amacına yönelik çatışmanın başlangıcından itibaren bireylerin uyguladıkları taktiklere dair bütüncül bakış açısı kazanmaya yardımcı olması ve süreç içerisinde taktiklerin değişimine dair bilgi vermesidir. Ayrıca analiz birimi olarak Instagram’daki hikâyelerin tercih edilmesinin nedeni, profildeki gönderilerin kalıcı içerikler olması nedeniyle algoritma engellerine takılma olasılığının daha fazla olması dolayısıyla, bireylerin genellikle paylaşılmasından 24 saat içinde kendiliğinden silinen, geçici özellikteki hikâyeleri paylaşmayı tercih etmeleridir.

Takip edilen herkese açık paylaşım yapan 20 hesap her gün kontrol edilerek gözlemlenmiş, Filistin’le ilgili yapılan görsel nitelikteki hikâye paylaşımları hiçbir müdahalede bulunulmadan ekran görüntüsü alınarak bilgisayarda depolanmıştır. Nitel araştırmalarda açık uçlu veriler olarak ele alınan görsel veriler, gündelik yaşamımızın ve ilişki kurma biçimlerimizin önemli bir parçasıdır. Ayrıca araştırmacıya geriye bakmak için gerçek olayların güçlü kayıtlarını sunmaktadır (Creswell, 2019, s. 167). Araştırmacının veri toplama sürecinde ulaştığı görsel temelli içerikler bu doğrultuda araştırmanın sorularına yönelik önemli veriler sunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmacı 18-24 Temmuz 2024 tarihleri arasında 651 adet görsel içeriğe ulaşmıştır. Ulaşılan bu içeriklerden 200 tanesi nitel içerik analizine tabi tutulmuştur. Analize tabi tutulan içeriğin 200 ile sınırlandırılmasının nedeni; elde edilen içeriklerin aynı türden içerikler olması ve aynı direniş taktiklerinin kullanılması dolayısıyla veri doyumuna ulaşılmış olmasıdır. Elde edilen veriler, araştırmacının daha önceki çalışmalarında kullanıp, deneyim ve tecrübe sahibi olduğu nitel araştırma yazılımı olan Maxqda 20 kullanılarak, nitel içerik analiz tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde öncelikle elde edilen verilerin kavramsallaştırılmasıyla başlayan süreç, sonrasında ortaya çıkan kavramların mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması ile devam etmektedir. Buradaki temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259). Araştırmacı verilerin analizinde, çalışmanın amacı doğrultusunda anlam ifade eden ve benzeşen verileri tümevarımsal ve tümdengelimsel metodları birlikte kullanarak sistematik bir biçimde belirli kategorilerle bir araya getirip yorumlamıştır. Diğer bir deyişle kodlamalar verilerden hareketle oluşturulmuş, tematik çerçevenin oluşturulmasında literatürden yararlanılmıştır. Araştırmacı kaydedilen görsel verileri ortaya çıkan taktikler açısından inceleyerek, bir taktik repertuarı oluşturmaya çalışmıştır. Sosyal medya içerikleri yapısı gereği multimedya özelliğine sahip olduğu için, görsel nitelikli Instagram hikâyelerinin analiz sürecinde içeriklerin metin, resim, mem ve dış bağlantılar dahil olmak üzere multimedya biçimlerine dikkat edilmiştir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Nitel araştırmalar genellenebilir sonuçlar ortaya koyma çabasında değildir. “Sosyal olgular bağlı oldukları ortama göre biçimlendikleri için, araştırma sonuçları ancak bu ortam içerisinde anlam kazanır ve başka ortamlara doğrudan genelleme yapmak mümkün değildir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 48). Bu doğrultuda araştırma sonuçları genellenebilir nitelikte olmayıp, araştırmanın yapıldığı sosyal medya platformu olan Instagram ile sınırlıdır. Ayrıca veriler Instagram üzerindeki hikâye paylaşımlarıyla

sınırlandırılmıştır. Bunun nedeni profilde yer alan gönderilerin kalıcı olması, algoritma engellerine takılma olasılığını artırması dolayısıyla, bireylerin geçici özellikteki hikâyeleri paylaşmayı tercih etmeleridir. Diğer bir deyişle profilde kalıcı içerikler olan gönderilere göre, hikâyelerin 24 saat içerisinde kendiliğinden silinebilir, geçici nitelikte olması algoritmik denetleme mekanizmaları tarafından daha zor tespit edilebilmesi nedeniyle bireylerin direniş taktiklerinde bir avantaj olarak işlevsel olarak kullanılmalarıdır.

Araştırma Etiği, Araştırmanın Güvenirliği ve Geçerliği

Yapılan araştırmada, araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Herkese açık olan sosyal medya verileri kamusal paylaşım olarak değerlendirildiği için, yapılan araştırma etik kurul kararı gerektirmemektedir. Ayrıca çalışmada bulgularla ilgili örneklere yer verilirken, paylaşımlar kamuya açık olsa dahi, araştırma etiği açısından kişilerin hesap adları ve diğer tanımlanabilir özellikleri anonim hale getirilerek kişisel gizliliğe önem verilmiştir.

Nitel araştırmalarda araştırma güvenirliliği ve geçerliği konusu oldukça önemlidir. Araştırmacı bu hususta çeşitli yöntemler izleyerek araştırmanın güvenilirlik ve geçerliğini artırmaya çalışmıştır. Öncelikle araştırmacı araştırmanın geçerliğini artırmak için alanda uzun süre vakit harcamış, araştırma sürecine ait; veri toplama, örneklem seçimi, veri analizi ve sonucunda ulaşılan temalar dahil olmak üzere tüm basamaklara ilişkin açık, net ve ayrıntılı açıklamalar yapmıştır. Ayrıca çalışmada alandan elde edilen görsel içeriklere yer verilmiş, araştırma sonucunda ulaşılan temalar örneklendirilerek desteklenmiştir.

Nitel araştırmalarda verilerin çözümlenmesinde bilgisayar destekli programları kullanmak, araştırmalara düzen, verim ve titizlik katarak araştırmanın temellerini ve güvenirliliğini sağlamlaştırmaktadır (Creswell, 2019, s. 188). Bu nedenle görüşmelerden elde edilen verilerin araştırmacı tarafından tekrar tekrar kodlanarak çözümlenmesinde nitel veri analizi yazılımı olan Maxqda 20 programı kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda yorumların doğruluğunu ve güvenirliliğini artırmak için başka bir kodlayıcıya kontrol ettirmek için kodlayıcılar arası uzlaşmayı kullanmayı öneren Creswell (2019) bu yöntemin araştırmacılar arasındaki tutarlılığı kontrol etmek için iyi bir imkân olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda araştırmacı, kodlama sürecini tamamladığında, öncelikle Creswell'in (2019) önerdiği kod çizelgesini örnek olarak bir kod çizelgesi oluşturmuş ve ikinci kodlayıcı ile paylaşmıştır. Rastgele seçilmiş toplam verinin %25'ine tekabül eden 50 içerik çalışmanın dışında olan nitel araştırma yöntemleri dersini almış, Maxqda programını kullanabilen bir sosyolog tarafından kodlanmıştır. Her iki kodlayıcının kodladıkları belgeler Maxqda 20 programında birleştirilerek kodlayıcılar arası uzlaşma analizleri uygulanmıştır.

Maxqda 20 üç farklı şekilde kodlayıcılar arası uzlaşma analizi gerçekleştirmektedir. Araştırmada “belgede kod varlığı” ve “belgede kod frekansı” analizleri yapılmıştır. Ancak araştırmanın belgeleri düz metin yerine görsel içerikler olduğu için, iki kodlayıcının aynı alana kod atamasıyla ilgili olan “bölümlerdeki kod çakışması” analizi uygulanamamıştır. Diğer bir deyişle belgelerin görsel içeriklerden oluşması nedeniyle Kappa testini Maxqda 20 programında yapmak mümkün olmamıştır.

Tablo 1

Kodlayıcılar Arası Uzlaşma Analiz Sonuçları

Analiz Türü	İlişkili	İlişkisiz	Toplam	Yüzde
Belgede kod varlığı	86	2	88	97,73
Belgede kod frekansı	86	2	88	97,73

İki kodlayıcıya ait tüm kodların incelenerek uzun tablolar halinde gösterildiği analiz sonuçlarına ait uzlaşma değerleri, araştırmacı tarafından oluşturulan Tablo 1’de gösterilmiştir. Buna göre belgede kod varlığı ve belgede kod frekansı analiz sonuçlarına bakıldığında, iki kodlayıcı arası uzlaşmanın %97,73

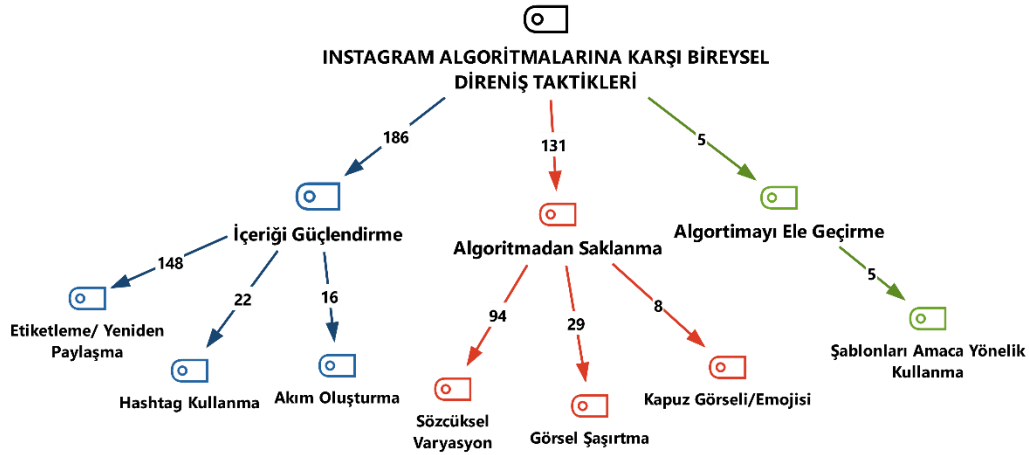

oranında olduğu görülmektedir. Analizlerde 88 koddan sadece 2 koda görsel içeriklerden kaynaklı kod varlığı ve frekansında bir uyumsuzluk söz konusu olmuştur.

Bulgular

Bulgular bölümünde, araştırma soruları doğrultusunda verilerin çözümlenmesiyle ortaya çıkan taktikler açıklanmaktadır. Araştırmada veri setinden elde edilen bulgulara göre, Instagram'da Filistin'i destekleyici aktif olarak içerik paylaşan bireylerin, Filistin'e dair içeriği yaymak ve algoritmik denetimden kaçınmak için algoritmalara karşı geliştirmiş oldukları 3 ana taktik (tema) türünün ortaya çıktığı görülmektedir. Aşağıda bu üç ana taktik ve alt kategorileri detaylı bir şekilde açıklanmakta ve bunlar, verilerden hareketle görsel temelli birincil kaynaklarla örneklendirilerek desteklenmektedir.

Filistin İçeriklerine Uygulanan Sansüre Karşı Instagram'da Bireysel Direniş Taktikleri

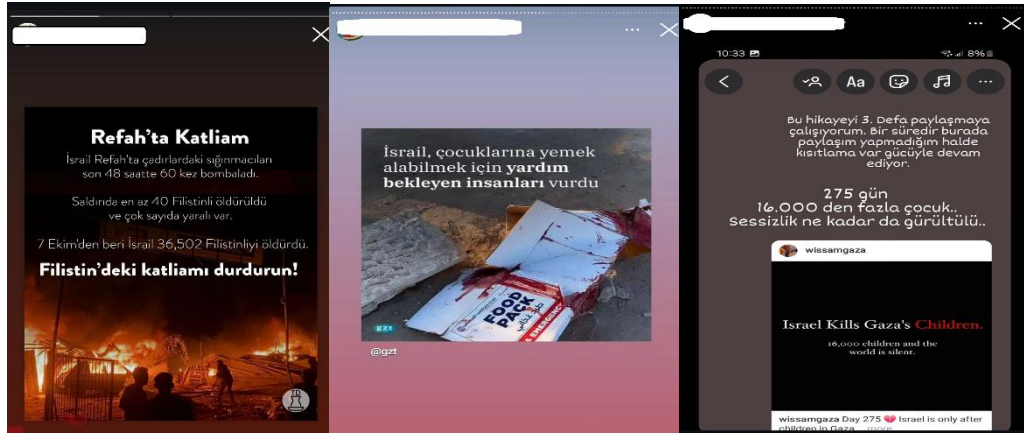
Şekil 1. Instagram'da Bireysel Direniş Taktiklerine İlişkin Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

İçeriği Güçlendirme Taktikleri

Sosyal medya platformları temel olarak görünürlük üzerinden işleyen bir yapıya sahiptir ve bu platformlarda görünür olmak, istenen bir durumdur. Sosyal medya platformlarında algoritmalar içeriklerin beğeni, yorum ve yeniden paylaşma gibi çeşitli etkileşim oranlarına bakarak görünürlüğü belirlemektedir. Diğer bir deyişle içeriğin etkileşim oranı ne kadar çoksa, algoritmaların bu içeriği takipçilerin akışlarında önceliklendirmesi söz konusudur. Hatta bu etkileşim oranı popülerlik düzeyine ulaştığında, içerik keşfet alanına düşerek, içeriğin takipçileri haricinde yeni bir kitleye görünür kılmasını sağlamaktadır. Bireylerin ya da paylaşılan içeriklerin etkileşim aldığı oranda daha fazla kişi tarafından görülmesi, daha geniş bir kitleye hitap edebilmeleri ve böylelikle de varlıklarının kanıtlanması ve seslerinin duyurulması anlamına gelmektedir.

Yapılan araştırmada sahadan elde edilen gözlem ve hikâye paylaşımları doğrultusunda, bireylerin Instagram stratejilerine karşı uyguladıkları en yaygın taktiğin içeriği güçlendirme taktiği olduğu belirlenmiştir. Bireylerin, öncelikle Instagram'ın Filistin'e dair içeriklere uyguladığı algoritmik denetim mekanizmalarının haksız yaptırımlarını yine Instagram üzerinden ifşa etmeye ve Filistin'de yaşanan insanlık dramını tüm dünyaya duyurmaya çalıştıkları görülmüştür. Bu doğrultuda Instagram algoritmaları etkileşim temeli üzerinden hareket ettiği için, Filistinliler ya da Filistin destekçisi bireyler, deneyimledikleri haksız yaptırımlara karşı takipçilerinden paylaşımları için daha fazla beğeni, yorum ve etiketleyerek yeniden paylaşma gibi Instagram'ın kullanıcılarına sunduğu yapısal özellikleri kullanarak, çeşitli etkileşim temelli destekleri istemektedirler. Elde edilen verilerden hareketle bireyler Instagram'da görünür olmak için otoritenin mekânını ve algoritmik işleyişini kullanarak, özellikle Filistin'e dair içeriklerin, içeriği paylaşan hesabı belirtmek amacıyla taşıyan etiketleme yoluyla ya da etiketlenmeden içeriğin yeniden paylaşılmasıyla güçlendirmeye çalışmaktadır. Görsel 1, 2 ve 3 Instagram kullanıcılarının Filistin'e dair içerikleri güçlendirmek için başka hesapların paylaştıkları görsel temelli

içerikleri etiketleyerek, kendi hikâyelerinde yeniden paylaştıklarına ve takipçilerinin de bu içeriğe ulaşmasını sağlamasına örnek teşkil etmektedir. Bireyler yaptıkları bu tür paylaşımlarla hem paylaşım yapan hesaba destek olmakta hem de içeriğin daha fazla kişiye ulaşmasını sağlamaktadır.

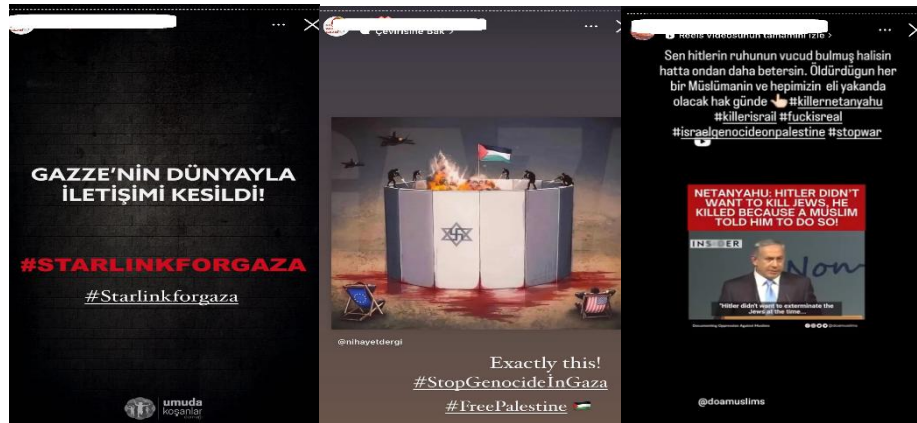

Görsel 1

Görsel 2

Görsel 3

İçeriği güçlendirme taktiğinin ikincisi ise, Filistin destekçileri tarafından belirlenen ilgili konu başlıklarını ilişkilendirme ve bir araya toplayıp görünür kılma amacını taşıyan hashtag'lerin kullanılmasıdır. Hashtag kampanyaları Twitter gibi sosyal medya platformlarında daha yaygın olarak kullanılsa da Instagram'da da özellikle gündeme gelmesi ve/veya kamuoyu oluşturulmak istenen bir konu için de işlevsel olarak kullanılmaktadır. Bu doğrultuda Instagram kullanıcıları İsrail karşıtı ve Filistin yanlısı çeşitli hashtag'leri belirleyerek ve bu hashtag'leri içeren çeşitli paylaşımlarla algoritmalara karşı görünürlük mücadelesi vererek içeriği güçlendirmeye çalışmaktadırlar. Hashtag kampanyalarında Türkçe hashtag'ler kullanıldığı gibi daha çok İngilizce hashtag'lerin paylaşıldığı görülmüştür. Bunun nedeni görünürlük derecesini küresel çapta yaygınlaştırmak istenmesidir. Görsel 4, 5 ve 6 Instagram kullanıcılarının “#FreePalestine #stopwar, #Starlinkforgaza” gibi belirlenen hashtag'ler doğrultusunda yaptıkları paylaşımlarına dair örneklerdir. Bu tür paylaşımlarda birden fazla hashtag'in birlikte kullanıldığı, hashtag'lerin İngilizce, kısa ve öz nitelikte oldukları görülmektedir.

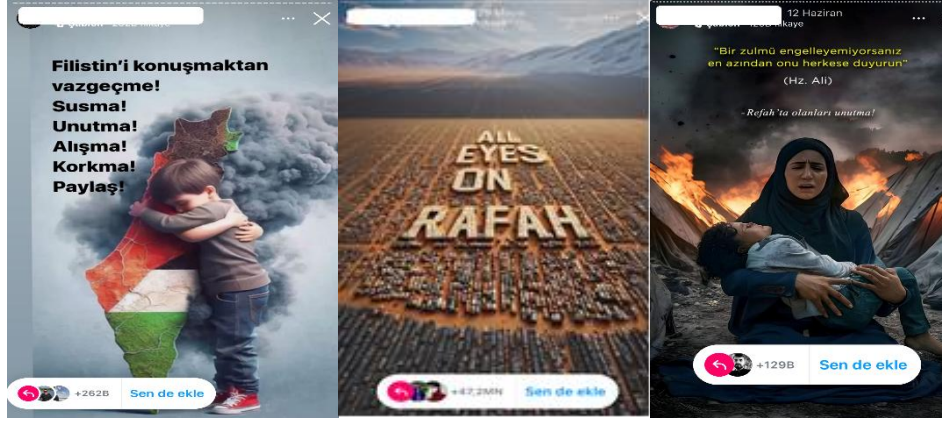

Görsel 4

Görsel 5

Görsel 6

İçeriği güçlendirme taktiğinin üçüncüsü ise, akım oluşturmaktır. Sosyal medya platformlarında oldukça popüler olan akımlar, bireylerin daha fazla izlenme oranına sahip olmak için dikkat çekmeye yönelik başlattıkları paylaşımlardır. Akımlar belirlenmiş bir konu hakkında önceden hazırlanmış şablonlarla ya da bireylerin yaratıcılığına bırakılmış çeşitli görsel ya da video içeriklerinin pek çok kişi tarafından paylaşılmasıyla oluşturulan içeriklerdir. Instagram'da İsrail karşıtı ve Filistin yanlısı çeşitli akımların oluşturulup içerikler üzerinde “sen de katıl” butonuyla daha fazla kişinin kolaylıkla bu hazır içerikleri paylaşması sağlanırken, konuyu daha fazla görünür kılıp gündemde tutmaya çalışılmaktadır. Görsel 7, 8 ve 9 Instagram kullanıcılarının Filistin için önceden oluşturulmuş hazır şablonları kullanarak katıldıkları akımlara birer örnektir.

Görsel 7

Görsel 8

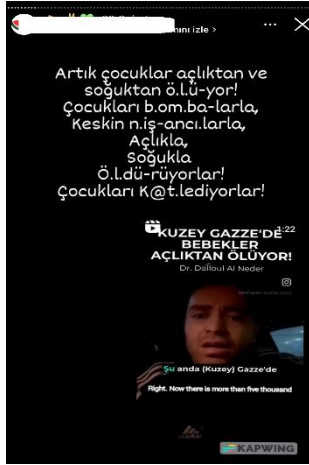
Görsel 9

Algoritmadan Saklanma Taktikleri

Bireylerin seslerini duyurmak için Instagram'ın algoritmik denetim mekanizmalarına karşı geliştirdiği bir diğer taktik ise, algoritmadan saklanmadır. Bireyler algoritmik denetime takılacağı öngörülen paylaşımları için, genellikle Instagram profillerinde kalıcı olan, takipçilerinin akışlarında görünen paylaşımlardan ziyade, 24 saat sonra kendiliğinden silinen hikâyelerde içerik üretmektedirler. Bunun nedeni hikâyelerin geçici özelliği olması dolayısıyla Filistin'e destek veren içeriklerin "istenmeyen" içerik olarak algılayan ve çeşitli kısıtlamalarla yaptırım uygulayan algoritmaların, bu tür içerikleri algılamasını ve denetime tabi tutmasını zorlaştırmasıdır. Ayrıca gözlemlerden elde edilen verilere göre, bireyler hem Instagram profillerinde hem de hikâyelerinde güzel görüntülerini, hayatlarına dair mutlu anlarını, anılarını paylaşmaya devam ederken diğer yandan gündelik hayatlarına dair olan hikâye paylaşımlarının aralarına Filistin'le ilgili haberleri, Filistin'e yönelik destek paylaşımlarını yapmaktadırlar.

Instagram kullanıcılarının algoritmik denetleme mekanizmalarından saklanma taktiklerinde en çok kullandıkları taktik sözcüksel varyasyondur. Bireyler kısıtlamaları aşmak için algoritma denetimine takıldığı keşfedilen ya da takılacağını düşündükleri kelimelerin farklı şekillerde kodlanmış, standart dışı sözcüksel varyasyonlarını kullanmaktadırlar. Verilerden hareketle bireyler en çok "İsrail, Filistin, Gazze, soykırım, katliam, bomba" gibi sözcükleri farklı şekillerde kodlayarak, şifreleyerek, kelimeler arasına noktalama işaretleri, rakamlar ya da çeşitli simgeler koyarak algoritmalarından saklanmaya çalışmaktadırlar. Görsel 10, 11 ve 12'de Instagram kullanıcılarının paylaşımlarında kullandıkları algoritmalar için sakıncalı sözcükleri ne şekilde farklılaştırdıkları görülmektedir.

Sözcüklerin varyasyonlarının oluşturulmasında belirli bir standart söz konusu değildir. Bireyler neredeyse her paylaşımlarında sözcüklerin farklı varyasyonlarını üretmektedirler. Algoritmalarından saklanma amacı taşıyan sözcüklerin varyasyonu zaman içerisinde de değişiklik göstermekte, kapsamı genişlemektedir. Çünkü algoritmaların sürekli güncellenerek bu tarz sözcüksel varyasyonlardan, içeriğin Filistin'le ilgili olduğunu anlamaya başlayıp kısıtlamaları artırmasıyla, bireylerin de zamanla kullandıkları sözcüklerin hem varyasyonunda hem de daha fazla sözcükte değişiklikler yapmaya çalıştıkları görülmüştür. Diğer bir deyişle sürekli kendini yenileyen algoritmalara karşı bireyler de taktiklerini sürekli güncelleyerek denetimden korunmakta, aktif bir şekilde paylaşımlarına devam edebilmektedirler.

Görsel 10

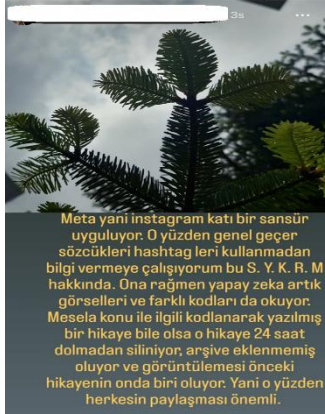

Görsel 11

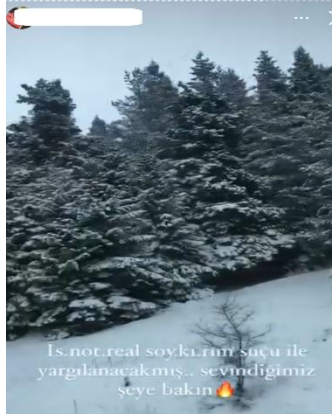

Görsel 12

Instagram'ın algoritmik denetim mekanizmalarından saklanmada kullandıkları ikinci taktik türü ise, görsel şaşırtmadır. Genel olarak sosyal medya platformları özel olarak da Instagram yapısı gereği görselliğin ön planda olduğu mecralardır. Algoritmik denetim mekanizmaları platform üzerinde paylaşılan içeriklerde sadece metinleri değil görselleri de denetim altında tutmaktadır. Bu doğrultuda Instagram üzerinde Filistin'le ilgili paylaşılan görseller algoritmalara takılmakta ve bireylere yaptırımlar uygulanabilmektedir. Bu tahakküme karşılık bireyler de paylaşımlarında Filistin içerikleri ile ilgili olmayan görseller paylaşarak, algoritmaları şaşırtmaya çalışmaktadır. Görsel 13, 14 ve 15 Instagram kullanıcılarının algoritmalarından saklanmak için kullandıkları görsel şaşırtma taktiklerine örnekleri teşkil etmektedir. Bu görsellerde de görüldüğü gibi, bireyler Filistin'le ilgisi olmayan görüntüleri paylaşımlarının arkasına ya da zeminine koyarak diğer taktiklerle de desteklediği metin bazlı içeriklerini oluşturmaktadırlar.

Görsel 13

Görsel 14

Görsel 15

Bireylerin algoritmadan saklanmada kullandıkları diğer taktik türü ise, paylaşımlarda karpuz emojiğini ve/veya görselini sembol olarak kullanmalarıdır. Bilindiği gibi semboller kendilerinden başka bir anlama işaret ederler, temsil ettikleri şeyin yerine geçerler. Bu anlamda karpuz sembolü Filistin'in, Filistin bayrağının bir temsili olarak paylaşımlarda kullanılmaktadır. Karpuzun Filistin'in sembolü olarak kullanılması yeni değildir. İlk olarak 1967'de Altı Gün Savaşı olarak bilinen Arap-İsrail savaşı'ndan sonra, Batı Şeria ve Gazze'yi ele geçiren İsrail hükümetinin bu bölgelerde Filistin bayrağının kamusal alanda gösterilmesini suç haline getirmesiyle, Filistin'liler protesto biçimi olarak karpuz dilimini kullanmaya başlamışlardır (www.tuicakademi.org, 11.01.24). Karpuz, kırmızı, siyah, beyaz ve yeşil renkleri itibarıyla Filistin bayraklarının renginde olduğu için, Filistin'i temsilen içeriklerde kullanılarak adeta Filistin dayanışmasının ve direnişinin bir sembolü olmuştur. Görsel 16, 17 ve 18'de Instagram kullanıcılarının hikâye içeriklerinde kullandıkları karpuz sembolleri yer almaktadır. Gözlemler sonucunda karpuz sembolünün sadece hikâye paylaşımlarında değil, bireylerin profil

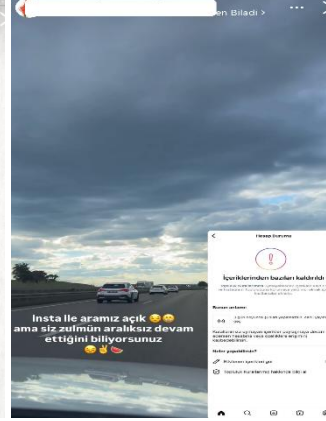
fotoğraflarında, profillerinde kendilerini tanıtıcı biyografi alanlarında, profillerinde gönderi olarak paylaşılan içeriklerin yorumlarında içeriğe destek vermek amacıyla çok kez kullanıldığı belirlenmiştir.

Görsel 16

Görsel 17

Görsel 18

Algortimayı Ele Geçirme Taktikleri

Instagram algoritmaları bireylerin ilgileri doğrultusunda ve etkileşimi fazla olan 'trend' içerikleri platform akışında önceliklendirmektedir. Bu nedenle görünmenin amaç olduğu bu mecralarda bireyler daha fazla kişinin ilgisini çekmek için popüler olan içerikler üretmek zorundadır. Instagram'da hazır şablonlar halinde paylaşılarak akım olan içerikler, genellikle bireylerin daha fazla görüntülenme oranına sahip olarak, popülerlik kazanmak veya keşfete düşmek için yaptıkları paylaşımlardır. Fakat bazı durumlarda bireyler bu akımları kendilerine göre değiştirerek, üzerinde oynamalar yaparak asıl amacından saptırmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda Instagram'da Filistin destekçisi bireylerin popüler şablonları direniş amaçlı kullanarak ele geçirmeye çalıştıkları görülmektedir.

Aşağıda görsellerde yer alan şablon, dünya çapında ünlü moda dergisi olan Vogue'in kapak tasarımı olarak hazırlanmış bir Instagram şablonudur. Bireyler bu hazır şablonu kullanarak kendilerinin en güzel halini bir kapak kıyımış gibi ya da ailesiyle olan tatil anılarını dergi kapağıymış gibi paylaşarak bu akıma katılmaktadırlar. Fakat Görsel 19, 20 ve 21'de görüldüğü gibi Filistin destekçisi bireyler Instagram'ın popüler kültüre yönelik olan bu şablonunu kullanarak, Filistin'e destek vermek ve/veya İsrail'in işlediği savaş suçunu gözler önüne sermek için kullanmakta, bu şekilde algortimayı ele geçirmektedirler.

Görsel 19

Görsel 20

Görsel 21

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sosyal medya platformlarının hayatımıza girmesiyle yaygınlaşan kişiselleştirilmiş algoritmalar ve algoritmik denetim mekanizmaları bireyin hangi içerikleri görüp göremeyeceğinin ya da hangi konularda paylaşım yapıp yapamayacağını kararını belirlemekte, bu anlamda bireyleri disipline etmeye, belli bir kalıba sokmaya çalışmaktadır. Buradaki sorun, sosyal medya platformlarındaki

algoritmik denetleme mekanizmalarının varlığı değil, ticari amaçlı özel platform şirketlerinin denetim uygulamalarını amacının dışında kullanarak, kullanıcıları için belirledikleri kuralların ve içeriklerin paylaşımına “uygun” ya da “uygun değil” olarak tanımlamalarında kullandıkları kriterlerin tek taraflı, ayrımcılık yaratıcı, belirli ideolojileri gözetecek şekilde olmasıdır. Bireyler, platformlardaki denetleme mekanizmalarının demokratik olmayan ve şeffaflıktan yoksun haksız sansür uygulamalarıyla, kullanıcıları üzerinde kurmaya çalıştıkları tahakküm biçimlerine her zaman boyun eğmemekte ve otoritenin mekânını kullanarak, onun algoritmalarını ters yüz ederek bazı direniş pratikleri gerçekleştirmektedirler.

Bu araştırma sıradan sosyal medya kullanıcılarının, bir otorite olarak sosyal medya platformlarının algoritmik denetleme mekanizmalarına karşı geliştirdiği açık ya da örtük direniş biçimlerini De Certeau’un strateji ve taktik kavramlarından yola çıkarak anlamaya ve açıklamaya yönelik bir girişimdir. Araştırmanın odak noktası, bireylerin Filistin’e destek vermeye yönelik paylaşımlarından dolayı Instagram’ın denetleme mekanizmalarına takılarak, uğradıkları haksız sansür uygulamalarına yani otoritenin stratejilerine karşı geliştirdikleri yaratıcı taktikleri, Instagram hikâye paylaşımları üzerinden ele alarak, taktiklerin bir tipolojisini sunması ve otoriteye rağmen düşüncelerini özgürce dile getirmek ve başkalarına duyurmak için bireysel direniş sergileyen sıradan bireyin kuralları altüst eden, oyunbozan rolünü açığa çıkarmasıdır. Bu doğrultuda araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. 18-24 Temmuz 2024 tarihlerinde Instagram üzerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle, en az 1000 takipçisi olan ve Instagram’ın Filistin’le ilgili içeriklere uyguladığı sansüre karşı aktif olarak direniş örneği teşkil eden içerikler paylaşan, 20 açık hesap üzerinden elde edilen 200 içerik, nitel içerik analizi yöntemiyle, tımdengelimli ve tümevarımlı metodun birlikte kullanılmasıyla çözümlenmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, Instagram’da Filistin’i destekleyici içerik paylaşan bireylerin, algoritmalara karşı geliştirmiş oldukları taktikler “içeriği güçlendirme”, “algoritmadan saklanma” ve “algoritmayı ele geçirme” olarak 3 ana tema altında gruplandırılmıştır. Bu üç ana taktik türünden en fazla içeriği güçlendirme taktiği kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bireyler “etiketleme/yeniden paylaşma”, “hashtag kullanma” ve “akım oluşturma” gibi etkileşim artırıcı pratiklerle Filistin’i destekleyen içeriklerini algoritmalara karşı güçlendirmeye ve görünürlüğünü artırmaya çalışmaktadırlar. En çok kullanılan ikinci taktik türü ise, algoritmadan saklanmadır. Bireyler “sözcüksel varyasyonlar”, “görsel şaşırtma” ve “karpuz görseli/emojisi” kullanarak Instagram’ın algoritmik denetleme mekanizmalarından saklanmaya çalışmaktadırlar. Üçüncü taktik türü ise Instagram algoritmalarını ele geçirmeye yöneliktir. Bireyler özellikle Instagram üzerinde hazırlanmış, akım haline gelme amacı taşıyan popüler kültür şablonlarını, “amaca yönelik kullanarak” Filistin’e destek vermek ve/veya İsrail’in işlediği savaş suçunu gözler önüne sermek için kullanmakta, bu şekilde algoritmayı ele geçirmektedir. Araştırma sonucunda bireylerin geliştirdikleri 3 ana tema altındaki taktiklerin oldukça esnek, uyarlanabilir, güncellenebilir olduğu, belirlenmiş bir standardının olmadığı görülmüştür. Bunun nedeni algoritmaların sürekli yenilenmesine karşılık, bireylerin de taktiklerini sürekli güncelleyerek denetim mekanizmalarına karşı mücadele vermeye çalışmasıdır. Ayrıca paylaşılan içerikler üzerinde bireyler genellikle birden fazla taktiği aynı anda kullanarak seslerini duyurmaya çalışmaktadır.

Araştırmadan elde edilen taktik repertuarı literatürle benzerlik göstermektedir. Örneğin Treré ve Bonini’nin (2024) heterojen bir örneklem kümesinden oluşan kendi çalışmalarına ek olarak, 250 makaleyi analiz ettikleri çalışmalarında, farklı grupların siyasi hedeflerini gerçekleştirmek için algoritmalar karşısında verdikleri direniş biçimlerinde algoritmik güçlendirme, kaçınma ve kaçırma olarak tanımladıkları üç dinamikten oluşan algoritmik aktivizm tipolojisine ulaşımlardır. Moran vd.’nin (2022) Instagram’da aşı karşıtı kullanıcıların, platformun denetim stratejilerine rağmen içeriklerini nasıl paylaştıklarını araştırdığı çalışmalarında, bazı anahtar sözcüklerin çeşitli şekillerde kodlanmasıyla, aşıyla ilgili içerikleri doğa ve yemek fotoğrafları gibi normal içerikler arasında geçiş yaparak denetimden kaçınma ve aşı karşıtı içeriği geçici Instagram hikâyeleri üzerinden ve takipçilerinin içerikleri yeniden paylaşması yoluyla içeriği yayma girişimlerinde kullandıkları sonuçlarına ulaşımlardır. Johns vd.’nin (2024) Facebook üzerinden aşı karşıtı gruplar üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında da denetimden kaçmak için kodlanmış dil, bilerek yapılan yazım hataları ve emojiler kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Chancellor vd.’nin (2016) çalışmalarında yeme

bozukluğu yanlısı toplulukların, Instagram'ın kısıtlamalarını aşmak için oluşturdukları hashtag'lerde sözcüksel varyasyonları kullandığını ve bu varyasyonların zamanla daha da karmaşıklaşarak denetimden kaçınmaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Instagram'ın algoritmik denetim mekanizmalarının çifte standardını, İsrail'in Filistin'e karşı uyguladığı insan hakları ihlallerini duyurmak ve durdurmak isteyen bireylerin, platformun yaptırımlarına karşı sistemin içinde kalarak geliştirdiği bu tür yaratıcı ve esnek taktikler, bu mecraayı yararlı hale getirmeye hizmet etmektedir. Sonuç olarak gündelik hayatın ayrılmaz bir parçası olarak görülen demokrasinin, eşitliğin ve ifade özgürlüğünün temel alındığı bir alan olarak sunulan sosyal medya platformları, günümüzde otoritenin denetim ve gözetim mekanizmalarını farklı boyutlara taşımakla birlikte, diğer yandan bireyin de otoriteye direnişini farklılaştırmaktadır.

Bu araştırma kolektif eylemler yerine bireysel direniş biçimlerine odaklanmaktadır. Gelecek araştırmalar aktivist topluluklar üzerinden yapılabilir. Ayrıca her platformun yapısında bulunan kullanıcılarına sunduğu farklı özellikleri gereği, bireylerin geliştirdikleri direniş pratikleri de farklılık gösterebilir. Bu nedenle gelecek araştırmalar farklı platformlarda yapılarak elde edilen taktikler geliştirilebilir ve karşılaştırılabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Çalışma tek yazarlıdır. Dolayısıyla katkı oranı %100'dür.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum bulunmamaktadır.

Açıklama

Bu çalışma 26-28 Temmuz 2024 tarihlerinde gerçekleştirilen ICSAS 1. Uluslararası Sosyoloji Kongresi'nde sunulan "Sosyal Medya Kullanıcılarının Algoritmalara Karşı Taktikleri" isimli özet bildirinin alan araştırması eklenerek genişletilmiş halidir.

Kaynaklar

- Abushbak, A. M. and Majeed, T. (2020). The role of social media in mobilizing crowd protest – A case study of Palestinian anger against Israel's military measures at Al-Aqsa compound on Instagram. *Studies in Indian Place Names*, 40(10), 1–15.
- Abushbak, A. M., (2022). Digitalization of the conflict: Palestinians in east jerusalem resorting to Instagram during the conflict escalation, S. K. Kanishka (Ed.), *Emerging Trends in Development Communication and Journalism* in (pp. 203-223). India: Kanishka publishers.
- Abushbak, A. M., Majeed, T. and Sinha, A. (2023). Instagram, censorship and civilian activism: The digital presence of the Israel-Palestine conflict narratives. *NIU International Journal of Human Rights*, 10(1), 162-171.
- Albark, Z. (2022). Beytülmağdis meselesinde "İsrail" perspektifi karşısında Filistinlilerin perspektifinin desteklenmesi konusunda sosyal medyanın rolü. *Journal Of Islamicjerusalem Studies*, 22(1), 31-46. <https://doi.org/10.31456/beytulmakdis.1125860>.
- Asthana, S. (2017). Youth, self, other: A study of Ibdāa's digital media practices in the West Bank, Palestine. *International Journal of Cultural Studies*, 20(1), 100-117. <https://doi.org/10.1177/1367877915600546>.

- Avşar, Z. ve Koyuncu, S. (2024). 7 Ekim sonrası Gazze'ye İsrail saldırıları ve dezenformasyon. *Mbudsman Akademik*, Özel Sayı 2, Gazze, 363-404.
- Bhat, P. and Klein, O. (2020). Covert hate speech: White nationalists and dog whistle communication on Twitter, G. Bouvier and J. E. Rosenbaum (Ed.), *Twitter, The Public Sphere, And The Chaos Of Online Deliberation* in (pp. 151–172). London: Palgrave Macmillan.
- Bruns, A. (2017, 14-15 Sep.). *Echo chamber? What echo chamber? Reviewing the evidence*. 6th Biennial Future of Journalism Conference, e (FOJ17), 1-11. UK: Cardiff. Retrieved from <https://eprints.qut.edu.au/113937/> in 29.05.24.
- Bucher, T. (2018). *If...then: Algorithmic power and politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Chancellor, S., Pater, J., Clear, T., Gilbert, E. and De Choudhury, M. (2016). #thyghgapp: Instagram content moderation and lexical variation in pro-eating disorder communities. D. Gergle and M. R. Morris (Ed.), *Proceedings of the 19th ACM Conference on Computer-Supported Cooperative Work & Social Computing (CSCW '16)* in (pp. 1201–1213). New York: Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/2818048.2819963>.
- Cobbe, J. (2021). Algorithmic censorship by social platforms: power and resistance. *Philosophy & Technology*, 34, 739–766. <https://doi.org/10.1007/s13347-020-00429-0>.
- Cotter, K. (2019). Playing the visibility game: How digital influencers and algorithms negotiate influence on Instagram. *New Media & Society*, 21(4), 895-913. <https://doi.org/10.1177/1461444818815684>.
- Creswell, J. W. (2019). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri*. (H. Özcan, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- De Certeau, M. (2009). *Gündelik hayatın keşfi –I: Eylem, uygulama, üretim sanatları*. (L. Arslan Özcan, Çev.), Ankara: Dost Kitabevi.
- Diker, N.P. ve Karan, O. (2021). Suriyeli mültecilerin karşılaştıkları sosyal dışlanma ve geliştirdikleri direniş taktikleri: Ankara örneği. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 281-321.
- Gardiner, M. (2016). *Gündelik hayat eleştirileri*, (D. Özçetin, B. Taşdemir ve B. Özçetin Çev.), Ankara: Heretik Yayınları.
- Gerrard, Y. (2018). Beyond the hashtag: Circumventing content moderation on social media. *New Media & Society*, 20(12), 4492–4511. <https://doi.org/10.1177/1461444818776611>.
- Gillespie, T. (2018). *Custodians of the Internet: Platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*. London: Yale University Press.
- Hammad, H. (2022, May 9). *Towards a digital media discourse for Jerusalem*, Retrieved from <https://annahjaddimocrati.org/ar/9219> in 25.06.24.
- Hayes, J. (2023). *Palestinian solidarity on social media: The distribution of images of occupation on Twitter, Facebook, and Instagram by advocacy organisations*. PhD Thesis, University of Sheffield, United Kingdom.
- Hazboun, I. and Maoz, I. (2018). Palestinian journalists turn to social media: Experiences and practices of covering the asymmetrical conflict in Jerusalem. *Conflict & Communication*, 17(2), 1–8.

- Human Rights Watch (2022). *Israel and Palestine Events of 2021*, Retrieved from <https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/israel-and-palestine> in 08.05.24.
- Human Rights Watch (2023). *Meta's Broken Promises Systemic Censorship of Palestine Content on Instagram and Facebook*, Retrieved from https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2023/12/ip_meta1223%20web.pdf in 10.05.24.
- Johns, A., Bailo, F., Booth, E. and Rizoïu, M. A. (2024). Labelling, shadow bans and community resistance: did meta's strategy to suppress rather than remove COVID misinformation and conspiracy theory on Facebook slow the spread? *Media International Australia*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/1329878X241236984>.
- Kant, T. (2020). *Making it personal: Algorithmic personalization, identity, and everyday life*. Oxford: Oxford University Press.
- Maharani, N. A. M. (2024). Social media as a primary source of information: Exploring its role in disseminating the current situation in Palestine. *Gema Wiralodra*, 15(1), 275–281. <https://doi.org/10.31943/gw.v15i1.628>.
- Min, S. J. (2019). From algorithmic disengagement to algorithmic activism: social media users' responses to news filtering algorithms. *Telematics and Informatics*, 43, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2019.101251>.
- Moran, R. E., Grasso, I. and Koltai, K. (2022). Folk theories of avoiding content moderation: How vaccine-opposed influencers amplify vaccine opposition on Instagram. *Social Media + Society*, 8(4). <https://doi.org/10.1177/20563051221144252>.
- Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the internet is hiding from you*. New York: The Penguin Press.
- Plantin, J. C. and Punathambekar, A. (2019). Digital media infrastructures: Pipes, platforms, and politics. *Media, Culture & Society*, 41(2), 163–174. <https://doi.org/10.1177/0163443718818376>.
- Shehadeh, H. (2023). Palestine in the cloud: The construction of a digital floating homeland. *Humanities*, 12(75), 2-18. <https://doi.org/10.3390/h12040075>.
- Sunstein, C. R. (2009). *Republic.com 2.0*. NJ: Princeton University Press.
- Supriyanto, N. S., Pratiwi, M. I., Kamilah, F. and Hidayat, Z. (2022). The resistance of social media activists in the struggle for freedom of expression on Instagram towards Israel's occupation in Palestine. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 22(100), 6576-6590.
- Treré, E. and Bonini, T. (2024). Amplification, evasion, hijacking: algorithms as repertoire for social movements and the struggle for visibility, *Social Movement Studies*, 3(23), 303-319. <https://doi.org/10.1080/14742837.2022.2143345>.
- Tuicakademi, (2024). Karpuz nasıl Filistin dayanışmasının sembolü oldu? <https://www.tuicakademi.org/filistin-dayanismasi/11> Ocak 2024 adresinden 13.06.24 tarihinde erişilmiştir.
- Uddin, R. (2021, May 21). *Israel-Palestine: How Social Media Was Used and Abused*. Middle East Eye. Retrieved from <https://www.middleeasteye.net/news/israel-palestine-social-media-used-abused-disinformation-manipulation-censorship> in 18.07.24.

Velkova, J. and Kaun, A. (2021). Algorithmic resistance: media practices and the politics of repair. *Information, Communication & Society*, 24(4), 523–540. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2019.1657162>.

Yazar, E. ve Günay, S. (2024). Bir meşruiyet aracı olarak dehümanizasyon: Oryantalist ve siyonist bakış açısıyla Filistin'deki soykırıma dair bir değerlendirme. *Ombudsman Akademik, Kamu Denetçiliği Kurumu*, Özel Sayı 2, Gazze, 488-510.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

In today's world, individuals are obliged to use social media platforms in order to voice a social problem, bring it to the agenda and form public opinion. The fact that these platforms are increasingly penetrating the daily lives of individuals and that these channels create various effects on individuals through algorithmic control mechanisms has led to them being considered as an "authority/power". However, the problematic algorithmic functioning of the platforms, which is far from control and transparency, disrupts the flow of free, equal and pluralistic information on a global scale, and makes social media platforms far from being a favorable environment for those who want to create public opinion and/or agenda on an issue and voice an inequality. Accordingly, while today's social media platforms carry the mechanisms of control and surveillance to different dimensions with the algorithm order, the necessity to know the position of individuals and their resistance practices against this authority/power constitutes the rationale for the research.

This research aims to present an example of the biased and unfair practices of social media platforms' control strategies based on algorithms from a critical perspective. Based on the concepts of Michel de Certeau, who focuses on the creative practices of the ordinary individual who stands against authority in everyday life, the research aims to present and understand a typology of the creative tactics developed by ordinary social media users through the content of stories supporting Palestine on Instagram by developing alternative uses against discriminatory algorithmic control strategies. In line with this purpose, the following research questions were sought for the purpose of the study:

1. What tactics do pro-Palestinian Instagram users develop to popularize their content?
2. What tactics do pro-Palestinian Instagram users use to avoid content moderation?

Method

This research, which was designed with qualitative research method, was conducted on Instagram, one of the popular social media platforms. The data of the study were collected between July 18-24, 2024. Criterion sampling from the purposeful sampling method was used to collect the data. The criterion in the research was determined as sharing stories that have at least 1000 followers and actively set an example of resistance against the censorship applied by Instagram to Palestine-related content. According to these criteria, 20 accounts that were followed and shared publicly were checked and observed every day, and 200 of the content accessed were subjected to qualitative content analysis. The data obtained were analyzed with the qualitative content analysis technique using Maxqda 20. The researcher used inductive and deductive methods together in the analysis of the data, analyzed the data in terms of emerging tactics and tried to create a repertoire of tactics. The research complied with research and publication ethics.

Findings

According to the findings of the study, 3 main types of tactics (themes) emerged that individuals who actively share content in support of Palestine on Instagram have developed against algorithms in order to spread Palestinian content and avoid algorithmic control. The first of the main tactics is content amplification. In order to be visible on Instagram, individuals use the space and algorithmic functioning of the authority to amplify content, mostly through tagging and reposting. The second content amplification tactic is the use of hashtags. Individuals try to strengthen the content by fighting for visibility against algorithms with posts containing various hashtags. In hashtag campaigns, it has been observed that Turkish hashtags are used, but mostly English hashtags are shared. The third content amplification tactic is trend creation. By creating various anti-Israel and pro-Palestinian trends on Instagram and enabling more people to easily share these ready-made content through the "join" button on the content, the aim is to make the issue more visible and keep it on the agenda.

Another main tactic that individuals have developed is hiding from the algorithm. In order to hide from the algorithms, individuals mostly use non-standard lexical variations of words that are coded in different ways, which are discovered to be or are thought to be caught in algorithm control. Individuals mostly try to hide from algorithms by encoding and encrypting words such as “Israel, Palestine, Gaza, genocide” in different ways. There is no specific standard for creating variations of words. Individuals produce different variations of words in almost every post. Individuals also use visual obfuscation tactics to hide from the algorithm. Since algorithmic control mechanisms also control the visuals on the platform, individuals try to confuse the algorithms by sharing visuals that are not related to Palestine. Another tactic used by individuals to hide from the algorithm is to use the watermelon emoji and/or image as a symbol in their posts. Since watermelon is the color of Palestinian flags in terms of red, black, white and green, it is used in content representing Palestine and has become a symbol of Palestinian solidarity and resistance.

Another main tactic developed by individuals is to hijack the algorithm. Popular culture-oriented content, which is shared as ready-made templates on Instagram, is usually shared by individuals in order to gain popularity or be discovered. Pro-Palestinian individuals try to hijack such templates by modifying them for their own purposes.

Conclusion, Discussion and Recommendations

According to the results obtained in the study, the tactics developed by individuals who share content supporting Palestine on Instagram against algorithms are grouped under 3 main themes as “strengthening content”, “hiding from the algorithm” and “capturing the algorithm”. Individuals try to strengthen their content supporting Palestine against algorithms and increase its visibility through interaction-enhancing practices such as “tagging/re-sharing”, “using hashtags” and “creating a trend”. Individuals try to hide from Instagram's algorithmic moderation mechanisms by using “lexical variations”, “visual obfuscation” and “watermelon image/emojis”. In particular, individuals use popular culture templates prepared on Instagram, which are intended to become a trend, “purposefully” to support Palestine and/or to reveal the war crimes committed by Israel, and in this way, they try to capture the algorithm. As a result of the research, it was observed that the tactics developed by individuals under 3 main themes were quite flexible, adaptable, updatable, and did not have a set standard. In addition, individuals often use more than one tactic on shared content at the same time, trying to infiltrate through the cracks of algorithms and make their voices heard in this way.

The repertoire of tactics obtained from the research is similar to the literature. For example, Velkova and Kaun (2021) made an important contribution to the literature by demonstrating the existence of three types of activism, namely algorithmic empowerment, hijacking, and capture, in the forms of resistance that different groups use against algorithms to realize their political goals. Moran et al. (2022) investigated how anti-vaccine users on Instagram share their content despite the platform's moderation strategies, and found that by coding some keywords in various ways, they used vaccine-related content to avoid moderation by switching between normal content such as nature and food photos, and to disseminate anti-vaccine content through temporary Instagram stories and through followers' re-sharing of content. Johns et al.'s (2024) study of anti-vaccine groups on Facebook also found that coded language, intentional misspellings and emojis were used to evade moderation.

This research focuses on individual forms of resistance rather than collective actions. Future research could focus on activist groups. In addition, due to the different features that each platform offers to its users, the resistance practices developed by individuals may also differ. For this reason, future research can be conducted on different platforms to develop and compare the tactics obtained.